

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

NAMANGAN TO‘QIMACHILIK SANOATI INSTITUTI

“TASDIQLAYMAN”

Namangan to‘qimachilik sanoati
instituti rektori

Q.M.Xoliqov

2024 yil “___” _____

Ro‘yxatga olindi: № BD60210400-1.09

2024 yil “___” avgust

**TO‘QIMACHILIK DIZAYNI TARIXI
O‘QUV DASTURI**

Bilim sohasi:	200 000	San’at va gumanitar fanlar
Ta’lim sohasi:	210 000	San’at
Ta’lim yo‘nalishi	60210400	Dizayn (to ‘qimachilik sanoati dizayni)

Namangan – 2024 y

Fan/ modul kodi TDT1310		O'quv yili 2023-2024 2024-2025	Semestr 2,3	Kreditlar 10(6, 4)
Fan /modul turi majburiy		Ta'lim tili o'zbek		Haftadagi dars soatlari 6,4
1.	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	To'qimachilik dizayni tarixi	150	150	300
2.	I.Fanning mazmuni <i>Fanni o'qitishdan maqsad:</i> – talabalarga to'qimachilik dizayni tarixining paydo bo'lishi, Qadimgi Misr davridan to hozirgi kungacha bo'lgan rivojlanishi, insoniyatning to'qimachilik soxasiga doir muhim ixtirolari, yangiliklari bo'yicha ma'lumot berish, ommabop ishlab chiqarish va sanoat inqilobi natijasida maxsus ijodiy faoliyat sifatida to'qimachilik dizaynini paydo bo'lishini o'rgatish. <i>Fanning vazifasi</i> - Ushbu maqsadga erishish uchun talabalarning nazariy bilimlari, amaliy ko'nikmalari ishlab chiqarish sharoitida qo'llash, hamda ilmiy dunyoqarashini shakllantirish. To'qimachilik mahsulotlari elementlarini ishlab chiqarishda mavjud texnologiyalar va texnik vositalaridan samarali foydalanish, – to'qimachilik mahsulotlari elementlarini ishlash texnologiyasi bo'yicha boshlang'ich ma'lumotlarni tayyorlash; II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari): II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi. 1-mavzu. Misr gazlamasi. Qadimgi Misr to'qimachilik tarixi, kostyumi turlari. Qadimgi Podsholik, O'rta Podsholik va Yangi Podsholik davri matolari naqshi, kostyumlari. Kostyum shakli, ranglari, konstruktiv yechimi va ijtimoiy belgilari. 2-mavzu. Ossur-Bobil gazlamasi. Old Osiyo halqlari to'qimachilik tarixi, matolari tahlili. Bobil - Ossuriya va Fors kostyumlari. Erkaklar va ayollar kostyum turlari. Ularning shakli, ranglari, konstruktiv yechimi va ijtimoiy belgilari. 3-mavzu. Yunon va Rim gazlamasi. Yevropa antik davri to'qimachilik tarixi, kostyumi. Qadimgi Yunon kostyumi. Kostyum turlari, ularning bichimi, bezagi, qo'llanilgan materiallari. Antik kostyumining shakllantiruvchi vositalari va ijtimoiy belgilari. Qadimiy Rim kostyumi. Kostyum turlari, ularning bichimi, bezagi, qo'llanilgan materiallari. Rim kostyumining shakllantiruvchi vositalari va ijtimoiy belgilari. 4-mavzu. Vizantiya gazlamasi. Vizantiya madaniyati va tarixini o'rganish. Matolari naqshlarini o'rganish va tahlil qilish. Mato namunalarini chizishni o'rganish. 5-mavzu. Sosoniy gazlamasi.			

Sosoniý san'ati, madaniýati va tarixini o'rganish. Matolari naqshlarini o'rganish va tahlil qilish. Mato namunalarini chizishni o'rganish.

6-mavzu. Kopt gazlamasi.

Kopt gazlamasi madaniýati, san'ati va tarixini o'rganish. Matolari naqshlarini o'rganish va tahlil qilish. Mato namunalarini chizishni o'rganish

7-mavzu. Fors gazlamasi.

Fors gazlamasi kostyum turlari bn tanishish, madaniýati va tarixini o'rganish. Matolari naqshlarini o'rganish va tahlil qilish. Mato va kostyum namunalarini chizishni o'rganish.

8-mavzu. Hind gazlamasi. An'anaviy hind to'qimachilik dizayni.**

Hind kostyumi. Hindiston san'ati, uning xarakterli xususiyatlari. Mato to'qish san'ati, naqshlari va turlari. Kostyumning turlari. Ularning shakli, konstruktiv-dekorativ yechimini asrlar mobaynida o'zgarishi.

9-mavzu. Xitoy gazlamasi.

Xitoy kostyumi. Xitoy san'atida naqsh, rang, xitoy ramzlari. O'rta asr feodal xitoy kostyumi. Erkaklar va ayollar kostyumi turlari, bichimlari va konstruktiv-dekorativ yechimi. Kostyum turlari va bezaklarida ijtimoiy belgilarni aks ettirilishi.

10-mavzu. Yaponiya gazlamasi. Jakkard dizayni.**

Yaponiya kostyumi. Yapon san'atidagi kompozitsiyaning xarakterli tamoyillari. Yaponiya ayollar va erkaklar kostyumi. Shakl, bichim va bezaklarni xarakterli xususiyatlari.

11-mavzu. Arab gazlamasi.

Arab to'qimachilik tarixi va kostyumi. Arab naqshlarining kompozitsion xarakterli tamoyillari. Arab ayollar va erkaklar kostyumi. Shakl, bichim va bezaklarining xarakterli xususiyatlari.

12-mavzu. Turk gazlamasi.

Turk to'qimachiligi va kostyumi tarixi. Turk san'ati, uning xarakterli xususiyatlari. Mato to'qish san'ati, naqshlari va turlari. Usmoniylar imperiyasi matolari tahlili. Kostyumning turlari. Ularning shakli, konstruktiv-dekorativ yechimini asrlar mobaynida o'zgarishi.

13-mavzu. Ispan-Mavritan gazlamasi.

To'qimachilik tarixi va kostyumdagi badiiy uslublari tavsifi. Matolarini o'rganish, naqsh elementlarini tahlil qilish. Kostyum turlarini o'rganish, naqsh kompozitsiyalarini tahlil etish.

14-mavzu. Sitsiliya gazlamasi.

Sitsiliya to'qimachilik tarixi va kostyumdagi badiiy uslublari tavsifi. Matolarini o'rganish, naqsh elementlarini tahlil qilish. Rang yechimini o'rganish.

15-mavzu. O'rta Osiyo gazlamasi.

O'rta Osiyo to'qimachilik tarixi matolari tahlili naqshlarining kompozitsion yechimi, kostyum turlarini o'rganish va nusxasini chizish. Rang ramzlarini o'rganish.

16-mavzu. Ispaniya gazlamasi.

Ispan to'qimachilik tarixi, kostyumi turlari. Ispan naqshlarining kompozitsion xarakterli tamoyillari. Ispan ayollar va erkaklar kostyumi. Shakl, bichim va bezaklarining xarakterli xususiyatlari.

17-mavzu. Italiya gazlamasi.

To'qimachilik tarixi va kostyumdagi badiiy uslublari tavsifi. Matolarini o'rganish, naqsh elementlarini tahlil qilish. Kostyum turlarini o'rganish, naqsh kompozitsiyalarini tahlil etish.

18-mavzu. Fransiya gazlamasi.

To'qimachilik tarixi va kostyumdagi badiiy uslublari tavsifi. Matolarini o'rganish, naqsh elementlarini tahlil qilish. Kostyum turlarini o'rganish, naqsh kompozitsiyalarini tahlil etish. Fransuz san'atidagi uslub va oqimlarni o'rganish.

19-mavzu. Rus gazlamasi.

To'qimachilik tarixi va kostyumdagi badiiy uslublari tavsifi. Matolarini o'rganish, naqsh elementlarini tahlil qilish.

20-mavzu. XX-ars gazlamasi.

Kostyumning demokratizatsiyalashi. Ayollar kostyumida modern uslubining ravnaq topishi. XX asrning ikkinchi yarmi kostyumi. Urushdan keyingi davrda yangi estetik timsol va modani keskin o'zgarishi. XX asr modali uslublari.

**21-mavzu. Zamonaviy gazlamalar zamonaviy (klassik kiyimlar) tarixi.
modern uslubi.****

Kostyumning demokratizatsiyalashi. Ayollar kostyumida modern uslubining ravnaq topishi. XX asrning ikkinchi yarmi kostyumi. Urushdan keyingi davrda yangi estetik timsol va modani keskin o'zgarishi. XX asr modali uslublari.

*Izox: **Indian Institute of Technology Delhi (IITD)*

III. Amaliy mashg'ulotlari bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar.

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi.

1. Misr gazlamasini o'rganish va namunalar chizish
2. Ossur-Bobil gazlamasini o'rganish va namunalar chizish.
3. Yunon va Rim gazlamasini o'rganish va namunalar chizish.
4. Vizantiya gazlamasini o'rganish va namunalar chizish.
5. Sosoniy gazlamasi namunalar chizish.
6. Kopt gazlamasini o'rganish va namunalar chizish.
7. Fors gazlamasini o'rganish va namunalar chizish.
8. Hind gazlamasi to'quv turlarini o'rganish va namunalar chizish.**
9. Xitoy gazlamasini o'rganish va namunalar chizish.
10. Yaponiya gazlamasini o'rganish va namunalar chizish.
11. Arab gazlamasi kostyumi tarixini o'rganish va nusxasini chizish.
12. Turk gazlamasi va kostyumi turlari bilan tanishish va nusxasini chizish.
13. Ispan-Mavritan gazlamasi va kostyumi turlari bilan tanishish va nusxasini chizish
14. Sitsiliya gazlamasi. Matolarini tahlil qilish va nusxasini chizish.
15. O'rta Osiyo gazlamasini o'rganish va namunalar chizish.

16. Ispaniya gazlamasini o'rganish va namunalar chizish.
 17. Italiya gazlamasini o'rganish va namunalar chizish.
 18. Fransiya gazlamasini o'rganish va namunalar chizish.
 19. Rus gazlamasi tahlili va kostyum turlarini nusxasini chizish.
 20. XX-ars gazlamasini o'rganish va namunalar chizish.
 21. Zamonaviy gazlamalar zamonaviy (klassik kiyimlar) tarixi. Modern uslubi.
- Izox: **Indian Institute of Technology Delhi (IITD)

V. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar:

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan topshiriqlar:

1. Naqsh ishlash usullarini o'rganish.
 2. Naqsh ramzlarini o'rganish.
 3. Rang ramzlarini o'rganish.
 4. Sharq mamlakatlarining o'ziga xos san'atining xarakterli xususiyatlari va kiyimlarining shakli va bichimi. Tarixiy kostyum va matolari bo'yicha ma'lumotlar bazasini to'plash (fotosuratlar, eskiz va naqsh chizmalari, kostyum nusxalari).
 5. Yevropa badiiy uslublarini o'ziga xosligini moddiy madaniyat va amaliy bezak san'ati asarlari orqali chuqur o'rganishva kostyumga ta'sirini aniqlash.
 6. Kitob miniatyuralaridan Markaziy Osiyo kech o'rta asrlar ayollar kostyumini o'rganish.
 7. Naqshni kompozitsion joylanishi o'rganish.
 8. Vizantiya to'qimachilik san'atini o'rganish.
 9. Naqshning tasviriy mavzularini o'rganish.
 10. Sosoniy gazmollarini o'rganish.
 11. Kopt to'qimachilik san'atini o'rganish.
 12. Yevropa madaniyat va san'atiga kopt san'ati ta'sirini o'rganish.
 13. Fors to'qimachilik san'atini o'rganish.
 14. Hindiston to'qimachilik san'atini o'rganish.
 15. Shoyi to'qish usullari o'rganish.
 16. Gazmollarni bo'yash usullari. Tahlil qilish.
 17. Yaponiya gazlamalariga naqsh solish asosiy usullari.
 18. Naqsh turlari va mavzulari va ulami kompozitsion joylanishi.
 19. Mavritan gazlamalarining yo'nalishlari.
 20. Sitsiliya to'qimachilik san'atining Yevropa san'atida o'rni.
 21. O'rta Osiyoda qo'llangan bo'yoqlar.
- yaratilishi

3. VI. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)

Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:

- To'qimachilik dizayni tarixi bilim asoslari. To'qimachilik buyumlarida naqsh uchun ajdodlarimizning bilim va tajribalarini bilish:
- Yangi bilimlarni mustaqil egallay bilishi, o'z ustida ishlashi va mehnat

	faoliyatini ilmiy asosda tashkil qila olish; • To'qimachilik mahsulotlari elementlarini yaratishning asosiy bosqichlari, dizayn loyiha tushunchasi, badiiy loyihalashning asosiy bosqichlarini o'rganish; • Tarixiy kostyum va to'qimachilik mahsulotlarini tashqi ko'rinishi bo'yicha qaysi davrga, badiiy uslubga, millatga, ijtimoiy tabaqaga tegishli ekanligini aniqlash va tasvirlash, • Turli assortiment va jins guruhlari hamda vazifasini xisobga olib mato kompozitsiyasini yaratish; • Turli xalqlar matolaridagi mintaqaviy va ijtimoiy belgilarni bilishi va ularni tahlil qila olishi; tarixiy liboslar maketini yaratish, zamonaviy kostyum yaratish jarayonida tarixiy va xalq kostyumi boyligini ijodiy manbaa sifatida qo'llash ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak.
4	VII. Ta'lim texnologiyalari va metodlari: • ma'ruzalar; • amaliy mashg'ulotlar; • interfaol keys-stadilar; • kichik guruhlarda ishlash; • taqdimotlar qilish; • jamoa bo'lib ishlash; • video materiyallar tayyorlash; • individual ishlash; • master klass;
5	VIII. Kreditlarni olish uchun talablar: Fanga oid nazariy va amaliy tushunchalarini to'liq o'zlashtirish, fan yuzasidan mustaqil fikrlay olish, mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan taqdimotlar, ko'rgazmali qurollar (maketlar) tayyorlash, referatlar tayorlash va uni taqdimot qilish, nazorat turlari bo'yicha berilgan topshiriqlarni o'z vaqtida topshirish.
6	Asosiy adabiyotlar: 1. D. Raxmatullayeva, U.Xodjayeva, F.Ataxanova. Libos tarixi. -T.: Sano-Standart 2015. 370-bet. 2. G. Hasanboyeva. "To'qimachilik dizayni tarixi" Iqtisod-moliya. Toshkent. 2006. 250-bet 3. D.N.Raxmatullayeva, A.K.Soliyev, R.A.Abduraxmonov. Kostyum tarixi.- "Iste'dod ziyo press" 2024. 203-bet Qo'shimcha adabiyotlar: 1.H.Мерцапова. Костюм разных времен и народов 1,2 том М.: Академия 2003. 2. Т Арманд. Орнаментация ткани. - М-Л-: "Academia", 1931 3.H.H.Kamilova, U.S.Raxmatullayeva, U.T.Muminova. XIX-XX asr boshidagi

	o'zbek milliy kostyumi (Surxondaryo-Qashqadaryo milliy kostyumi). Uslubiy ko'rtsatma - T.: TTYeSI. 2017. 4.H.H.Kamilova, U.S.Raxmatullayeva, U.T.Muminova. XIX-XX asr boshidagi o'zbek milliy kostyumi (Xorazm milliy kostyumi). Uslubiy ko'rtsatma- T.: TTYeSI.2017. 5.H.H.Kamilova, U.S.Raxmatullayeva, U.T.Muminova. XIX-XX asr boshidagi o'zbek milliy kostyumi (Qoraqalpoq milliy kostyumi). Uslubiy ko'rtsatma - T.: TTYeSI. 2017. Axborot manbalari. 1 https://en.wikipedia.org/wiki/Art 2. https://faculty.tamabi.ac.jp/en/result/affiliation043/ 3.. https://www.aod.lk/ 4. https://textiles.ncsu.edu/academics/undergraduate/fashion-design/ 7. https://textile.iitd.ac.in/
7	Fan dasturi Namangan to'qimachilik sanoati instituti Kengashining 2024-yil "26" 08 "1"-sonli bayonnomasi bilan ma'qullangan.
8	Fan modul uchun mas'ullar: F. Sodiqova - Namangan to'qimachilik sanoati instituti "Dizayn" kafedrası, assistenti. Z.Mamaxanova - Namangan to'qimachilik sanoati instituti "Dizayn" kafedrası assistenti.
9	Taqrizchilar: N.N.Nabidjanova – Yengil sanoat mahsulotlarini konstruksiyalash va texnologiyasi kafedrası, texnika fanlari doktori, professor. Sh. Sh. Shog'ofurov - "Trikotaj texnologiyasi" kaferdarasi Phd.